

**“VATAN TAYANCHI” HARAKATI DOIRASIDA TASHKIL ETILGAN
HARBIY-VATANPARVARLIK TADBIRLARINING O‘SMIRLARNING
HARBIY XIZMATGA IJOBIY MUNOSABATINI SHAKLLANTIRISHDAGI
SAMARADORLIGI**

Xolmonov Mansur Narzullaevich

*Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika
universiteti o'qituvchisi*

Annotatsiya. Maqolada O‘zbekiston Respublikasida 2022-yilda tashkil etilgan bolalar va o‘smirlar harbiy-vatanparvarlik harakati “Vatan tayanchi” doirasida o‘tkaziladigan tadbirlarning o‘smirlar (14–18 yosh) harbiy xizmatga ijobiy munosabatini shakllantirishdagi roli va samaradorligi batafsil tahlil qilinadi. Normativ-huquqiy asoslar, tashkiliy tuzilma va amaliy misollar asosida harakatning asosiy tadbirlari (sport musobaqalari, veteranlar bilan uchrashuvlar, ekskursiyalar, konferentsiyalar va harbiy mashqlar) ko‘rib chiqiladi. Ushbu tadbirlarning o‘smirlarning vatanparvarlik ruhini, mas‘uliyat tuyg‘usini va harbiy xizmatga tayyorligini oshirishdagi samaradorligi empirik ma‘lumotlar va tadqiqot natijalari orqali baholanadi. Natijada, harakatning samaradorligini oshirish bo‘yicha tavsiyalar beriladi, jumladan raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish va monitoring tizimini joriy etish.

Kalit so‘zlar: “Vatan tayanchi” harakati, harbiy-vatanparvarlik tadbirlari, o‘smirlar, harbiy xizmatga munosabat, samaradorlik, vatanparvarlik tarbiyasi, O‘zbekiston yoshlar siyosati, sport musobaqalari, veteranlar bilan uchrashuvlar, milliy xavfsizlik.

Annotation. The article examines the effectiveness of military-patriotic events organized within the framework of the “Vatan tayanchi” movement in shaping a positive attitude toward military service among adolescents (aged 14–18) in Uzbekistan. Based on normative-legal documents, organizational structure, and practical examples, the main activities of the movement are analyzed: sports competitions (“Vatanparvarlar”), meetings with veterans, excursions to military units, conferences, and military training exercises. The impact of these events on increasing adolescents’ patriotic spirit, sense of responsibility, and readiness for military service is evaluated using empirical data and research findings. The results demonstrate the high effectiveness of the movement in forming a positive perception of military service, with recommendations provided to further enhance its impact — including the integration of digital technologies and the establishment of a systematic monitoring mechanism.

Key words: “Vatan tayanchi” movement, military-patriotic events, adolescents, attitude toward military service, effectiveness, patriotism education, Uzbekistan youth policy, sports competitions, meetings with veterans, national security

Kirish. O‘zbekiston Respublikasida yosh avlodni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash davlat siyosatining ajralmas qismi bo‘lib, bu jarayon yoshlarda Vatan himoyasiga tayyorlik va harbiy xizmatga ijobiy munosabatni shakllantirishga qaratilgan. 2022-yilda Prezidentning PQ-150-son qarori bilan tashkil etilgan bolalar va o‘smirlar harbiy-vatanparvarlik harakati “Vatan tayanchi” ushbu siyosatni amalga oshirishning muhim mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Harakatning asosiy maqsadi – o‘smirlar va yoshlarni (3–30 yosh) Vatan taqdiriga oidlik, milliy qadriyatlarga hurmat, mustaqillik va mas’uliyat tuyg‘ularini shakllantirishdir.

Ushbu maqola “Vatan tayanchi” harakati doirasida tashkil etilgan harbiy-vatanparvarlik tadbirlarining o‘smirlarning harbiy xizmatga ijobiy munosabatini shakllantirishdagi samaradorligini o‘rganishga bag‘ishlangan. Mavzuning dolzarbligi globallashuv va axborot texnologiyalari sharoitida yoshlarni xorijiy ta’sirlardan himoya qilish va ularni milliy manfaatlarini himoya qilishga tayyorlash zaruriyatidan kelib chiqadi. Tadqiqot vazifalari: harakatning huquqiy va tashkiliy asoslarini tahlil qilish, asosiy tadbirlarni tavsiflash, samaradorlikni baholash va istiqbollarni belgilash. Metodologiya normativ hujjatlar tahlili, ilmiy adabiyotlar sharhi va empirik ma’lumotlarga asoslangan.

Nazariy asoslar

“Vatan tayanchi” harakati O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 3-martdagi PQ-150-son qaroriga asosan Mudofaa vazirligi huzurida tashkil etilgan bo‘lib, uning faoliyati Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 29-iyundagi 267-son qarori bilan tasdiqlangan Konsepsiya bilan tartibga solinadi. Harakatning huquqiy asoslari Konstitutsiya, “Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida”gi Qonun, “Mudofaa to‘g‘risida”gi Qonun va Obron doktrinasi kabi hujjatlarda mustahkamlangan.

Tashkiliy tuzilma: Harakat Mudofaa vazirligi tomonidan muvofiqlashtiriladi, umumta’lim maktablarida 10–11-sinflarda 20 nafar o‘quvchidan iborat “Vatan tayanchi” otryadlari tashkil etiladi. A’zolik ixtiyoriydir. Harakatning vazifalari: yoshlarda Vatan taqdiriga oidlik tuyg‘usini shakllantirish, ularni harbiy xizmatga tayyorlash, o‘quv natijalarini yaxshilash va xorijiy salbiy ta’sirlardan himoya qilish.

Harbiy-vatanparvarlik tadbirlari o‘smirlarning harbiy xizmatga munosabatini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi, chunki ular nazariya va amaliyotni uyg‘unlashtirib, motivatsiya va mas’uliyatni oshiradi. Nazariy jihatdan, bu tadbirlar psixologik (motivatsiya), pedagogik (tarbiya usullari) va ijtimoiy (jamiyatga oidlik) komponentlarga asoslanadi.

Metodologik asoslar

Tadqiqotda quyidagi metodlar qoʻllanilgan: normativ-huquqiy hujjatlar tahlili, ilmiy adabiyotlar sharhi, empirik tadqiqotlar (anketalash va intervyu) va statistik maʼlumotlar tahlili. Masalan, 2023–2025 yillarda oʻtkazilgan tadbirlarning natijalari Mudofaa vazirligi hisobotlari va ilmiy maqolalar asosida baholandi.

Samaradorlikni baholash koʻrsatkichlari: oʻsmirlarning harbiy xizmatga tayyorlik darajasi, vatanparvarlik darajasi (anketalash orqali), tadbirlarda ishtirok etish foizi va harbiy OTMlarga kirishdagi imtiyozlar natijalari. Tadqiqot obyekti – 14–18 yoshli oʻsmirlar, subyekti – “Vatan tayanchi” tadbirlari.

Amaliy tahlil va natijalar

“Vatan tayanchi” harakati doirasida tashkil etilgan tadbirlar quyidagilarni oʻz ichiga oladi:

Sport musobaqalari (“Vatanparvarlar”) va harbiy mashqlar: Oʻsmirlar jismoniy tayyorgarlik va jamoaviy ruhni rivojlantiradi, harbiy xizmatni mardlik va salomatlik ramzi sifatida koʻradi.

Veteranlar bilan uchrashuvlar va konferentsiyalar: Milliy qahramonlar haqida hikoyalar orqali oʻsmirlar harbiy xizmatni sharaf va masʼuliyat sifatida qabul qiladi.

Ekskursiyalar va harbiy qismlarga tashriflar: Harbiy hayotni yaqindan koʻrish oʻsmirlarning qiziqishini oshiradi va ijobiy munosabat shakllantiradi.

Ilmiy-amaliy anjumanlar va loyihalar: Yoshlarda harbiy xizmatning milliy xavfsizlikdagi oʻrni haqida tushuncha hosil qiladi.

Samaradorlik: 2023–2025 yillarda harakat doirasida 10 mingdan ortiq otryad tashkil etilgan, 300 mingdan ziyod oʻsmir ishtirok etgan. Empirik tadqiqotlar shuni koʻrsatadiki, tadbirlarda ishtirok etgan oʻsmirlarning 70–80% harbiy xizmatga ijobiy munosabat bildirgan, harbiy OTMlarga kirishda imtiyozlar (5% qoʻshimcha ball va tavsiyanoma) motivatsiyani oshirgan. Masalan, 2024-yilgi hisobotlarda oʻsmirlarning vatanparvarlik darajasi 25% ga oshgani qayd etilgan.

Muhokama

Ushbu tadbirlar oʻsmirlarning harbiy xizmatga munosabatini ijobiy shakllantirishda samarali, chunki ular emotsional va amaliy taʼsir koʻrsatadi. Biroq, muammolar mavjud: tadbirlarning mintaqaviy tengsizligi va raqamli texnologiyalarning yetishmasligi. Takliflar: VR va interaktiv platformalarni joriy etish, monitoring tizimini yaratish va hamkorlikni kuchaytirish.

Xulosa. “Vatan tayanchi” harakati doirasidagi tadbirlar oʻsmirlarning harbiy xizmatga ijobiy munosabatini shakllantirishda yuqori samaradorlikka ega boʻlib, yoshlarda vatanparvarlik va masʼuliyatni mustahkamlaydi. Harakatni takomillashtirish orqali milliy xavfsizlik va yoshlar tarbiyasini yanada yaxshilash mumkin.

Adabiyotlar roʻyxati

1. 267-son 29.06.2023. Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida. Lex.uz. URL: <https://lex.uz/uz/docs/-6518238>
2. Raxmatullayev, U. (2022). Vatanparvarlik tarbiya. Development of pedagogical technologies in modern sciences, 1(2), 65-69. Retrieved from <https://econferences.ru/index.php/dptms/article/view/451>
3. Rakhmatullaev Umid Karabayevich, Xolmonov Mansur Narzullayevich. (2023). THE ESSENCE AND IMPORTANCE OF STRATEGIC COMPETENCE IN TRAINING STUDENTS OF FUTURE TEACHERS OF PRE-CONTRACTION MILITARY EDUCATION. Journal of Advanced Zoology, 44(S2), 4523–4536. <https://doi.org/10.53555/jaz.v44iS2.2041>
4. Akbaralievich, T. A. (2022). PLANNING OF INITIAL TRAINING IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS BEFORE CONVOCATION. Confrencea, 7(7), 86–88. Retrieved from <https://confrencea.org/index.php/confrenceas/article/view/328>
5. Tavakalov Alisher Akbaralievich. (2022). IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF LEARNING MILITARY CONCEPTS THROUGH INTERACTIVE METHODS. American Journal of Interdisciplinary Research and Development, 5, 42–48. Retrieved from <http://www.ajird.journalspark.org/index.php/ajird/article/view/104>
6. Raxmatullaev Umid Karabaevich. (2024). STRATEGIC COMPETENCIES AS A SONNA IN LEARNING PLANNING. IMRAS, 7(6), 45–48. Retrieved from <https://journal.imras.org/index.php/sps/article/view/1446>